

Овчарук В. Особливості розвитку творчого потенціалу майбутніх суднових механіків. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 7. С. 79-84. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i7-011>.

Ovcharuk V. Osoblyvosti rozvytku tvorchoho potentsialu maibutnykh sudnovykh mekhanikiv [Development of creative potential of future ship mechanics: view of the problem]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka - Education. Innovation. Practice*, 2024. Vol. 12, No 7. S. 79-84. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i7-011>.

УДК 378.091.26 : 37.013.42-051
DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i7-011

Володимир ОВЧАРУК

Інститут професійної освіти НАПН України, Україна
<https://orcid.org/0009-0003-0777-6012>
ovcharukvova73@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ СУДНОВИХ МЕХАНІКІВ

Анотація. У статті розглядаються особливості розвитку творчого потенціалу студентів, яким у процесі навчання важливі не лише професійні знання та вміння, а й критичне, творче мислення. За підсумками аналізу наукової літератури розкривається суть творчого потенціалу, ознаки, етапи розвитку, також наводяться чинники, що впливають на його розвиток. Досліджено процес розвитку творчого потенціалу майбутніх суднових механіків як процес творчого самотворення, враховано той факт, що в процесі творчої діяльності людина зростає, саморозвивається. Вказано на необхідність застосування системи стимулів, які забезпечують комплексний вплив на всі аспекти цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу. Підкреслено, що важливим є не тільки комплексність впливу різних методів, технологій, а й обов'язкова спрямованість на стимулювання самопізнання, саморозвиток, спонукання до активності. Зроблено висновки, що творчий потенціал студента – це системна якість особистості, яка відображає рівень творчого мислення, пізнавальної специфіки, творчої активності та інтересу до різних видів діяльності. Саме під час самовираження та самопізнання відбувається виявлення творчого потенціалу студента та забезпечення продуктивної творчої діяльності. Таким чином, у контексті нашого дослідження особливостями розвитку творчого потенціалу майбутніх суднових механіків у фахових коледжах є забезпечення допомоги студентам в усвідомленні наявності творчого потенціалу; застосування різних методів та прийомів, що стимулюють продуктивність творчого мислення; мотивування студентів на розвиток свого творчого потенціалу; створення креативного середовища, що сприяє творчій активності студентів у навчальній діяльності та надає можливість виявляти себе як суб'єкта творчої діяльності; спонукання до рефлексивної діяльності; педагогічного сприяння студентам у здобутті творчого досвіду. Перспективами подальших наукових досліджень у контексті проблеми є обґрунтування структури творчого потенціалу особистості майбутніх суднових механіків, а також визначення комплексу активних форм і методів його розвитку під час підготовки фахівців у навчальних закладах фахової передвищої освіти морського профілю.

Ключові слова: творчість; творчий потенціал; майбутні суднові механіки; фахова передвища освіта.

Vladimir OVCHARUK

Institute of Vocational Education of the NAES of Ukraine, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0003-0777-6012>
ovcharukvova73@gmail.com

DEVELOPMENT OF CREATIVE POTENTIAL OF FUTURE SHIP MECHANICS: VIEW OF THE PROBLEM

Abstract. The article examines the peculiarities of the development of students' creative potential, for whom not only professional knowledge and skills are important in the learning process and free creative thinking. Based on the results of the analysis of the scientific literature, the essence of creative potential, signs, and stages of development are revealed, and the factors affecting its development are also given. Developing students' creative potential as a process of creative self-creation has been studied, considering that a person grows and develops in creative activity. The need to apply a system of incentives that comprehensively impacts all aspects of the purposeful development of creative potential is indicated. It was concluded that the student's creative potential is a systemic personality quality that reflects creative thinking, cognitive specificity, creative activity, and interest in various activities. During self-expression and self-discovery, the student's creative potential is revealed, and productive creative activity is ensured. Thus, in the context of our research, the features of the development of the creative potential of future ship mechanics in vocational colleges are the provision of assistance to students in realizing the presence of creative potential, application of various methods and techniques that stimulate the productivity of creative thinking; motivating students to develop their creative potential; creation of a creative environment that promotes the creative activity of students in educational activities and provides an opportunity to express oneself as a subject of creative activity; motivation for reflective activity; pedagogical assistance to students in gaining creative experience. The prospects for further scientific research in the context of the problem are the substantiation of the structure of the creative potential of the personality of future ship mechanics, as well as the definition of a complex of active forms and methods of its development during the training of specialists in educational institutions of professional maritime education.

Keywords: creativity; creative potential; future ship mechanics; vocational higher education.

Постановка проблеми. У світлі сучасних викликів державі (світова криза, конкуренція, воєнна агресія тощо), системі освіти (завдання розвитку якостей особистості, що дозволяє їй бути адекватною в швидко мінливій соціальній реальності) і нарешті, особистості як такої, є досить актуальною необхідність дослідження її можливостей, ресурсів, включаючи професійні ресурси, у структурі яких особливу роль грає творчий потенціал. Необхідність розв'язання цього завдання неодноразово наголошувалося у державних документах, що стосуються сфери освіти, серед основних напрямів яких

названо необхідність розвитку творчого потенціалу фахівців. Як наслідок, сучасна фахова передвища освіта, цілеспрямовано рухається до компетентнісної моделі навчання, яка гарантує підготовку висококваліфікованих, всебічно розвинених і конкурентоспроможних фахівців, у тому числі й судових механіків з управління технічними системами й комплексами, здатних до професійного творчого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття творчого потенціалу широко використовується сьогодні у різних галузях знань – філософії, культурології, соціології, економіці, психології, педагогіці та ін. Різні аспекти цієї проблеми знайшли свій відбиток у дослідженнях вчених – філософів, психологів. Вчені-педагоги звертаються до розгляду творчого потенціалу особистості, передусім оскільки у цьому понятті фіксується деяка комплексна характеристика людини, яку можна розвивати у процесі навчання. У вітчизняній психолого-педагогічній науці активно здійснюється вивчення сутнісних ознак творчого потенціалу особистості, його структури, способів діагностики та розвитку. Цей феномен досліджували вітчизняні (І. Біла, О. Гопка, В. Годун, В. Лихвар, В. Моляко, О. Приходько, С. Сисоєва, О. Тітова, Н. Чуvasова та ін.) і зарубіжні (Т. Амабайл, А. Біне, Дж. Гілфорд, Дж. Кауфман, А. Маслоу, Дж. Рензуллі, Е. Торренс та ін.) науковці.

В означених роботах сутність творчого потенціалу більшість вчених трактують через співвідношення з «можливостями», «ресурсами», «резервами», «здібностями», «готовністю», «установками», «передумовами» особистості до створення нового, до здійснення творчої діяльності, які вимагають певних умов для їх розвитку та практичного застосування. У той самий час творчий потенціал використовується як синонім термінів «обдарованість», «креативність», «творчість», «творчі здібності».

Найбільш концентровано та однозначно поняття про феномен, способи його психодіагностики та розвитку в освіті запропоновані у роботі «Творчий потенціал в освітніх умовах: його природа, вимір та розвиток» (Б. Барбот, В. Безансон, Т. Любарт, 2015 [12]). Творчий потенціал характеризується як «прихована здатність виконувати оригінальну, адаптивну роботу, яка є частиною людського капіталу індивіда». Він проявляється під час вирішення конкретних завдань, коли відбувається «злиття кількох окремих, але взаємозалежних ресурсів» [12, с. 3]. Автори підкреслюють, що «оптимальна стратегія для покращення творчого потенціалу учнів полягає в тому, щоб спочатку зосередитись на їхніх сильних сторонах, а потім працювати над їхніми слабкостями» [12, с. 7].

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави констатувати той факт, що дослідники проблеми творчого потенціалу особистості не дійшли остаточного визначення його сутності. Категорія «творчий потенціал» часто використовується як синонім творчої активності та творчих здібностей. Тому в ході нашого дослідження виникла необхідність з'ясувати природу і сутність у контексті розвитку творчого потенціалу майбутніх судових механіків.

Мета дослідження: висвітлити основні теоретичні засади розвитку творчого потенціалу особистості; розкрити сутність поняття «творчий потенціал» у контексті розвитку творчого потенціалу особистості майбутніх судових механіків; виокремити основні положення, що є складовими поняття; уточнити його зміст.

Методи дослідження. У дослідженні було застосовано теоретико-методологічний аналіз психолого-педагогічної, філософсько-методологічної літератури, наукових публікацій, та досліджень з проблеми теорії творчості, педагогічне спостереження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тенденції розвитку сучасного вітчизняного суспільства відзначені якісно новими явищами і процесами, що охоплюють різні аспекти життєдіяльності України. Прискорення науково-технічного прогресу та радикальні зміни в економічній, соціальній та культурній сферах актуалізували потребу в ініціативних, творчо мислячих фахівцях, здатних забезпечити оновлення всіх сторін суспільного буття, які вміють приймати нестандартні професійні та життєві рішення. Все це повною мірою стосується і підготовки майбутніх судових механіків – фахівців з управління технічними системами й комплексами.

Професія судового механіка в Україні залишається затребуваною з низки причин: Україна має узбережжя та річкову систему, що робить морський транспорт та судноплавство важливою частиною економіки (суднові механіки необхідні для обслуговування та ремонту морських і річкових суден); Україна є експортером та імпортером товарів через водні шляхи (суднові механіки забезпечують технічний стан суден у міжнародних торгових операціях); потреба у судноремонті (судноремонтні роботи, включаючи ремонт та технічне обслуговування, потрібні регулярно для підтримки суден у робочому стані); з розвитком морського туризму в Україні зростає попит на фахівців, які забезпечують безпеку та технічне обслуговування туристичних суден. Професія судового механіка цінується у суспільстві через ключову роль, яку ці фахівці виконують у підтримці безпеки та функціональності морських та річкових суден. Їхні знання та навички допомагають забезпечувати безпеку судових поїздок, торгових операцій та інших морських дій, що робить їх важливими учасниками морської інфраструктури України. У зв'язку з цим пріоритетним напрямом освітньої політики навчальних

закладів фахової передвищої освіти морської галузі стає творчий розвиток студентів у процесі професійної підготовки, що передбачає розкриття їх творчого потенціалу.

Поняття «творчий потенціал особистості» належить до категорії, до визначення та розуміння якої в науковій літературі існує багато підходів. Це пов'язано з тим, що поняття є неоднозначним і багатоаспектним, оскільки застосовується до різних сфер життя і діяльності людини. Більше того, в контексті творчої діяльності не існує чітких шкал, якісних показників чи критеріїв оцінки цього явища. Так, творчість людини, за визначенням С. Шандрук, – явище «складне, багатогранне, суперечливе, екзистенційне, психодуховне, вона передбачає наявність в особистості здібностей, мотивів, переживань, знань, умінь, цінностей, смислів, завдяки яким створюється новий, оригінальний та унікальний продукт» [11, с. 86]. Творчість – одна з конкретних форм прояву механізму саморозвитку людини. Результатом творчості можуть бути матеріальні творчі продукти, нові інформаційні цілісності та внутрішньо-особистісні зміни: вдосконалення навичок, умінь, розкриття здібностей, поява нового ставлення до навколишнього світу, себе. Ефективність творчості як діяльності обумовлена творчим потенціалом як особистісною властивістю.

У Великому тлумачному словнику української мови поняття «творчий потенціал» трактується як «уміння творчо мислити та діяти, проявляти себе й робити вірний вибір у нестандартних ситуаціях, виконувати проблемні завдання, як оригінальність, критичність мислення, креативність» [2]. Енциклопедія освіти творчий потенціал визначає як «аспект інтелекту, що характеризується новизною мислення та оригінальністю під час виконання завдань» [4]. Творчість є компонентом мисленнєвої діяльності людини і складає психологічне середовище її прояву, оскільки є процесом, здатним забезпечити зв'язок минулого і корекцію сьогодення для пошуку прийдешнього [10, с. 176].

Дослідження проблем творчості, як правило, асоціюється з поняттям творчого потенціалу, яке є загальноживим, але має небагато прямих визначень у письмових джерелах. В. Моляко роз'яснює це тим, що «творчий потенціал – це саме та система, яка абсолютно ... прихована від будь-якого зовнішнього спостереження», тому може здатися, що науковці уникають її визначення [7, с. 74]. Оскільки контекст фрази розлогий, її тлумачення часто відрізняються і часто суперечать одне одному. Незважаючи на це, порівняння та аналіз визначень дає змогу виявити спільні підходи до розуміння терміну.

У сучасній науковій термінології поняття «потенціал» у найзагальнішому вигляді розуміється як наявні джерело, можливість, засіб, запас, те, що може бути приведено в дію, використано для досягнення певної мети, вирішення будь-якої задачі. Аналіз різних досліджень показав, що в науковій літературі відсутнє єдине трактування поняття «творчий потенціал», автори визначають його залежно від мети та контексту дослідження. Водночас більшість вчених сутність досліджуваного потенціалу трактують через співвідношення з «можливостями», «ресурсами», «резервами», «здібностями», «готовністю», «установками», «передумовами» особистості до створення нового, до здійснення творчої діяльності, які вимагають певних умов для їх розвитку та практичного застосування. Однак, взаємодія цих понять між собою не є однозначною, вони, навіть разом узяті, не вичерпують всього змісту феномена творчого потенціалу.

Творчий потенціал студента фахового коледжу в нашому дослідженні розглядається в контексті загальної психолого-педагогічної проблеми, яку представляє творчий потенціал особистості. «Потенціал» – загальнонаукове поняття, що досить широко використовується як у природничих, так і в гуманітарних галузях наукового знання. Дане поняття, що походить від латинського слова *potentia* (сила, міць, можливість), у довідковій літературі тлумачиться, по-перше, як прихована можливість, що володіє достатньою силою для прояву; по-друге, як сила, джерело, можливість, засіб, запас, які можуть бути використані для вирішення будь-якої задачі, досягнення певної мети; по-третє, як можливості окремої особи, суспільства, держави у певній сфері [2].

Сутність та зміст поняття «творчий потенціал особистості» вчені трактують з різних позицій:

– як «...ресурс творчих можливостей людини, здатність конкретної людини до здійснення творчих дій, творчої діяльності в цілому» (В. Моляко [7, с. 14]);

– як «інтегративна властивість особистості, що базується на генетично (природно) обумовлених задатках та схильностях людини...та готовності особистості до творчої самореалізації і саморозвитку (О. Тітова, [9]);

– як «сукупність можливостей, засобів, які можуть бути приведені в дію, використані для розв'язання певних задач, досягнення поставлених цілей» (І. Біла, [1]);

– як «системна характеристика особистості, яка дає їй можливість створювати, творити, знаходити нове, невідоме їй самій та, в результаті цього унікальне» (Ю. Дьоміна, [3]);

– як «сукупність творчих здібностей, необхідних для творчої діяльності» (В. Лихвар, [6]);

– як інтегративна особистісна властивість, що виражається у відношенні (позиції, установці, спрямованості) людини до творчості (Н. Устинова, [10]). Таким чином, у різних дослідженнях творчий потенціал постає як властивість особистості, якість особистості, система особистісних проявів, здібностей.

Під творчим потенціалом студента ми маємо на увазі поліфункціональне, інтегративне утворення особистості, що визначає можливості студента у здійсненні творчої (навчально-пізнавальної) діяльності, має системну організацію, складну структуру і виступає як сукупність, взаємодія, взаємопроникнення креативних, мотиваційно-ціннісних, когнітивних і рефлексивно-оцінних складників, реалізація яких визначає прояв креативної складової життєдіяльності, а також задає спрямованість процесу становлення особистості студентів в цілому, забезпечуючи суб'єктивну потребу в творчому саморозвитку та самореалізації.

У загальній структурі творчого потенціалу В. Моляко [7, с. 16] виокремлює загальний інтелект (адекватність дій, розуміння, швидкість оцінки та вибору рішень) та емоційність окремих процесів, дію почуттів на суб'єктивну оцінку, вибір, надання пріоритетів. Творчі здібності виникають і починають розвиватися на певному рівні сформованості здібностей у конкретному виді діяльності. Ця особливість поєднання високого рівня здібностей з творчістю, характеризує творчий потенціал особистості [7, с. 10]. Вчений розглядає творчу особистість як таку, що демонструє більш високий рівень розвитку, готовності до певних видів діяльності та життя в цілому, зміни моделей поведінки, пошуку шляхів виходу з кризових ситуацій, прийняття найбільш конструктивних і раціональних рішень у складних та екстремальних ситуаціях [7, с. 20].

Учені-психологи В. Кузьменко та В. Гальченко проаналізувавши існуючі дослідження, доповнили та уточнили напрацювання науковців та виокремили такі особливості творчого потенціалу особистості: «відкритість новому (готовність прийняти нове); креативність як здатність до творчості; критичне мислення (здатність критично осмислювати та інтерпретувати все, що відбувається в житті); вироблення суто індивідуального способу здобуття необхідних знань, умінь і навичок для майбутньої професійної діяльності); готовність до постійного саморозвитку (наслідком чого є виникнення потреби в отриманні професійної освіти); соціальна винахідливість (здатність створювати власні моделі спілкування та взаємодії з людьми)» [5].

Підкреслюючи динамічний характер цієї особистісної властивості, вчені роблять висновок про такі характеристики творчого потенціалу, як динамічність і мінливість, можливість його актуалізації, розгортання та вдосконалення [6; 9; 10]. Структурно-змістовний план потенціалу, на думку багатьох дослідників, хоч і відображає комплекс здібностей інтелекту, властивостей креативності та особистісних проявів (емоційних, свідомих, вольових, поведінкових), але не зводиться до них, а ймовірність прояву потенціалу залежить від особистого прагнення людини в повній мірі реалізовувати свої можливості, від рівня її внутрішньої свободи, від сформованості соціального почуття (дієвість, творчість) [1; 5].

Розвиток творчого потенціалу особистості тісно пов'язаний з її загальним розвитком, але водночас має свої особливості. У психологічній енциклопедії розвиток тлумачиться як процес закономірної зміни, зростання, еволюції та трансформації, який відбувається в особистості упродовж усього життя [8]. У психолого-педагогічній літературі зміст поняття «розвиток творчого потенціалу» трактується з різних позицій. Так, Н. Устинова зазначає, що розвивати творчий потенціал особистості означає допомагати в реалізації можливостей, здібностей до творчості в практичній діяльності. У цьому сенсі розвиток творчого потенціалу є те саме, що самоактуалізація особистості, тобто максимальний розвиток задатків і здібностей та їх реалізація у практичних справах. Отже, розвиток творчого потенціалу - одночасно і процес, і результат розвитку особистості [10]. Аналіз досліджень з проблеми показав, що вчені однакостанні в думці: розвиток творчого потенціалу особистості здійснюється, по-перше, екстенсивним шляхом - у процесі становлення особистості, під впливом соціального та біологічного розвитку, навчання, цілеспрямованого тренування тощо, який, безумовно, є необхідним, але недостатнім; по-друге, інтенсивним шляхом - у процесі мобілізації наявних потенцій для вирішення значущих для особистості завдань, за допомогою педагогічного впливу, що активізує індивідуальну активність особистості.

Розглядаючи процес розвитку творчого потенціалу майбутнього суднового механіка як процес творчого самотворення, ми враховуємо той факт, що в процесі творчої діяльності курсант зростає, саморозвивається. Отже, під розвитком творчого потенціалу майбутнього суднового механіка ми розуміємо процес закономірної, спрямованої, якісної зміни творчого потенціалу особистості, його перехід з одного стану в інший, більш досконалий (з нижчого рівня розвитку на більш високий), що являє собою сукупність процесів актуалізації та розгортання компонентів творчого потенціалу. Так як сучасне судно є складним інженерним комплексом з різноманітним технічним та електричним обладнанням, воно має обслуговуватись відповідним чином. Від рівня володіння майбутніми фахівцями професійними навичками, здатністю до здійснення творчої технічної діяльності, розвитку творчого мислення залежатиме безпека судна й екіпажу в цілому.

Організація освітнього процесу морського закладу фахової передвищої освіти має бути націлена на розвиток творчого потенціалу майбутнього суднового механіка як на його професійно-значимий ресурс. Об'єктивна потреба в якісній освіті майбутніх суднових механіків підкреслює

необхідність використання можливостей профільних дисциплін, оскільки знання та вміння, набуті на заняттях з професійно-орієнтованих дисциплін, становлять основу самореалізації курсанта у його майбутній професії.

У цілеспрямованому розвитку творчого потенціалу суднових механіків з управління технічними системами та комплексами належить звертатися до системи стимулів, які забезпечують комплексний вплив на всі його аспекти: застосування різних методів та прийомів, що стимулюють продуктивність творчого мислення; мотивування студентів на розвиток свого творчого потенціалу; створення креативного середовища, що сприяє творчій активності студентів у навчальній діяльності та надає можливість виявляти себе як суб'єкта творчої діяльності; спонукання до рефлексивної діяльності; педагогічного сприяння студентам у здобутті творчого досвіду. Це, на наш погляд, можуть бути ігри (різного виду та змісту); завдання на створення проєктів та творчих продуктів; рішення відкритих, що передбачають поліваріантність рішень завдань; застосування елементів творчих прийомів, які впроваджені в різні навчальні дисципліни; інноваційні прийоми, форми, нестандартні технології викладання дисциплін; проведення різних спеціальних психолого-педагогічних тренінгів творчої діяльності; використання різних видів навчально-творчих завдань для того, щоб провокувати курсантів на творчу діяльність; застосування логічних та евристичних способів вирішення творчих завдань; мотивування здобувачів освіти на організацію творчого засвоєння знань, умінь та навичок тощо. Важливим тут є не тільки комплексність впливу, а й обов'язкова спрямованість на стимулювання самопізнання, саморозвиток, спонукання до активності, до актуалізації інтерпретаційних процесів, що включають переходи від чуттєвої, образної сприйнятливості до смислових та вербальних способів рефлексії.

Розвиток творчого потенціалу майбутніх суднових механіків – фахівців з управління технічними системами й комплексами у фахових коледжах буде ефективним за умови забезпечення допомоги студентам в усвідомленні наявності творчого потенціалу; застосування різних методів та прийомів, що стимулюють продуктивність творчого мислення; мотивування студентів на розвиток свого творчого потенціалу; створення креативного середовища, що сприяє творчій активності студентів у навчальній діяльності та надає можливість виявляти себе як суб'єкта творчої діяльності; спонукання до рефлексивної діяльності; педагогічного сприяння студентам у здобутті творчого досвіду.

У процесі розвитку творчого потенціалу майбутніх суднових механіків у морських закладах фахової передвищої освіти нами виділено етапи у логіці основних тенденцій: мотиваційно-ціннісний (оволодіння студентами цінностями майбутньої професійної діяльності, орієнтація студентів на розвиток творчості та саморозвитку); творчий (включення до самостійного вирішення творчих професійно-спрямованих завдань у процесі навчання, пов'язаних з різними формами та видами реальної професійної діяльності, участь у семінарах, тренінгах, творчих конкурсах та олімпіадах); рефлексивний (аналіз власної діяльності; формування самооцінки та готовності до творчості у різноманітних видах управління технічними системами й комплексами) [10].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, творчий потенціал майбутнього суднового механіка – це системна якість особистості, яка відображає рівень творчого мислення, пізнавальної специфіки, творчої активності та інтересу до різних видів діяльності. Саме під час самовираження та самопізнання відбувається виявлення творчого потенціалу особистості та забезпечення продуктивної творчої діяльності. Таким чином, у контексті нашого дослідження особливостями розвитку творчого потенціалу майбутніх суднових механіків у фахових коледжах є забезпечення допомоги студентам в усвідомленні наявності творчого потенціалу; застосування різних методів та прийомів, що стимулюють продуктивність творчого мислення; мотивування студентів на розвиток свого творчого потенціалу; створення креативного середовища, що сприяє творчій активності студентів у навчальній діяльності та надає можливість виявляти себе як суб'єкта творчої діяльності; спонукання до рефлексивної діяльності; педагогічного сприяння студентам у здобутті творчого досвіду. Творчий потенціал майбутнього суднового механіка має постійно розвиватися, є основним вектором самовдосконалення, самоосвіти особистості, результатом професійної підготовки фахівців у коледжах морського профілю.

Перспективи подальших наукових досліджень пов'язуємо з обґрунтуванням структури творчого потенціалу особистості майбутнього суднового механіка, визначенням сукупності основних педагогічних умов та інноваційних форм і технологій розвитку цієї інтегративної якості особистості в освітньому процесі закладу фахової передвищої освіти морського профілю.

Список використаних джерел

1. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ.: Фенікс, 2014. 200 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / гол. ред. В.Т. Бусел. 5-те вид. Київ, Україна : Перун, 2005. 1728 с.

3. Дьоміна Ю. В. Творчий потенціал особистості майбутнього викладача. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2011. № 32/33. С. 286-292.
4. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Кузьменко Віра, Гальченко Вікторія активізація творчого потенціалу студентів у процесі професійної підготовки. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки*. 2020. Вип. 9 (54). С. 98-106. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.9\(54\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.9(54).09).
6. Лихвар В. Д. Розвиток художньо-творчого потенціалу молодших школярів у процесі образотворчої діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.07. Херсон, 2003. 24 с.
7. Моляко В.О., Музика О.Л. Здібність, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень. Житомир: Рута. 2006. 320 с.
8. Психологічна енциклопедія. <https://www.psykholoh.com/post/%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA-%D1%86%D0%B5>
9. Тітова О.А. Сутність та структура творчого потенціалу інженера. *Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації* : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 25-26 лютого 2016 р. Київ : Міленіум, 2016. С. 215-216.
10. Устинова Н.В. Розвиток творчого потенціалу студента: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. Київ, 2006. 232с.
11. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості. *Психологія і суспільство*. 2015. №3. С. 86–91.
12. Barbot B., Besançon V., Lubart T. CreativePotentialinEducationalSettings: itsNature, Measure, andNurture. *Education*. 2015. No 3–13, 43 (4). Pp. 1–11. URL: <http://dx.doi.org/10.1080/03004279.2015.1020643>

References

1. Bila I. M. *Psykhologhiadiachiachovorchosti*. Kyiv.: Feniks, 2014. 200 s.
2. *Velykyitlumachnyislovnyksuchasnoiukrainskoimovy* / hol. red. V.T. Busel. 5-te vyd. Kyiv, Ukraina : Perun, 2005. 1728 s.
3. DominaYu. V. *Tvorchyipotentsialosobystostimaibutnohovykladacha*. Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity. 2011. № 32/33. S. 286-292.
4. *Entsyklopediiaosvity* / hol. red. V.H. Kremen. Kyiv : YurinkomInter, 2008. 1040 s.
5. KuzmenkoVira, HalchenkoViktoriaaktivizatsiatvorchohopotentsialustudentiv u protsesiprofesiinoipidhotovky. *Naukovyichasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 12. Psykhologichninauky*. 2020. Vyp. 9 (54). S. 98-106. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.9\(54\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.9(54).09).
6. Lykhvar V. D. *Rozvytok khudozhno-tvorchoho potentsialumolodshykhshkoliariv u protsesiobrazotvorchoidiialnosti: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. 13.00.07. Kherson, 2003. 24 s.*
7. Moliako V.O., Muzyka O.L. *Zdibnist, tvorchist, obdarovanist: teoriia, metodyka, rezultatydoslidzhen*. Zhytomyr: Ruta. 2006. 320 s.
8. *Psykhologichnaentsyklopediia*. <https://www.psykholoh.com/post/%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA-%D1%86%D0%B5>
9. Titova O.A. *Sutnistastrukturatvorchohopotentsialuinzhenera. Rozvytoksuchasnoiosvity: teoriia, praktyka, innovatsii* : zb. materialiv II Mizhnar. nauk.-prakt. conf., Kyiv, 25-26 liutoho 2016 r. Kyiv : Milenium, 2016. S. 215-216.
10. Ustynova N.V. *Rozvytoktvorchohopotentsialustudenta: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04; Tsentralnyi in-t pisliadyplomnoipedahohichnoiosvity APN Ukrainy*. Kyiv, 2006. 232s.
11. Shandruk S. *Tvorchistyakupotuzhenniazdibnosteiosobystosti*. *Psykhologhiia i suspilstvo*. 2015. №3. S. 86–91.
12. Barbot B., Besançon V., Lubart T. *CreativePotentialinEducationalSettings: itsNature, Measure, andNurture*. *Education*. 2015. No 3–13, 43 (4). Pp. 1–11. URL: <http://dx.doi.org/10.1080/03004279.2015.1020643>